

DISKUSE

SCIENTOMETRIE A CHEMICKÉ LISTY

Diskuse k tématu čeština a angličtina v Chemických listech

RENÉ KIZEK

Ústav chemie a biochemie, Agronomická fakulta, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Úvod

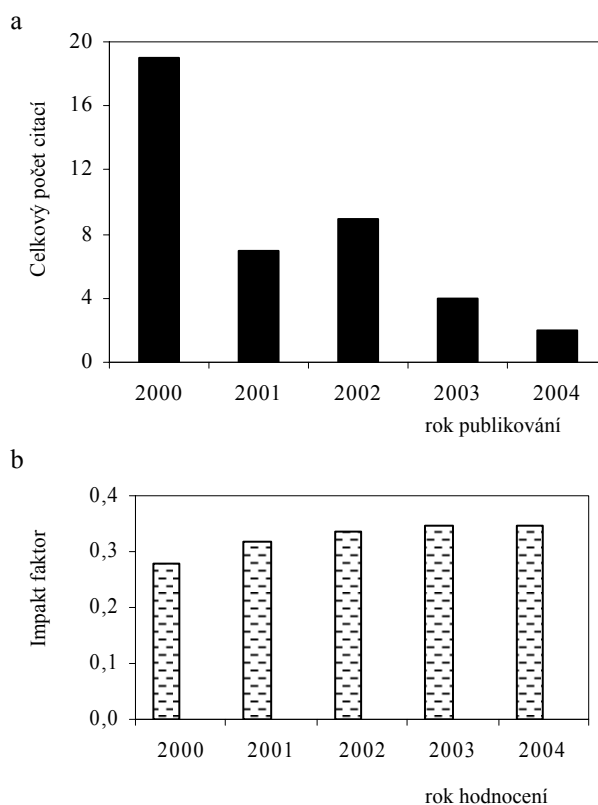
Velmi rád bych reagoval na úvodník v časopise Chemické listy¹, který zcela jistě přináší celou řadu otázek, na které je potřebné hledat odpovědi. Je zřejmé, že časopis Chemické listy se snaží předkládat široké odborné, ale i laické veřejnosti, spektrum chemických článků. Většina publikovaných článků je ve formě přehledů (review) v co nejsrozumitelnější podobě. Za tuto popularizační činnost je skutečně třeba všechny redaktory časopisu velmi ocenit. Není asi nikdo, kdo by neslyšel od svých začínajících studentů: „A prosím Vás nemáte něco v češtině?“. A jaká je radost studenta, když řeknete: „Ano, mám“, v tuto chvíli jsou takové články opravdu nepostradatelné a mají skutečný smysl. Bohužel, ale kolik je takových českých studentů? Možná desítky či stovky a to je opravdu velmi málo. Má tedy taková relativně náročná práce smysl?

Impakt faktor

V době pravidelného hodnocení pracovního výkonu každého z nás podle počtu uveřejněných prací, konferencí, přednášek, obhájených diplomantů, doktorandů, sumy impakt faktorů a počtu citací, je otázkou, zda bude do časopisu Chemické listy psát zkušený a uznávaný odborník. Podle mého názoru je pak naprosto nezbytné sledovat jasný cíl, a tím je dosažení maximálního impakt faktoru časopisu^{2–8}. Otázkou sledování a smyslu těchto scientometrických parametrů se zabývá celá řada výzkumníků a výsledky jsou prezentovány ve specializovaných časopisech^{9–11}. Hlavní otázkou tedy zůstává, jaký cíl má časopis Chemické listy^{1,12–14}. Chce redakce časopisu dosáhnout výrazného zvýšení impakt faktoru? Pravděpodobně ano. Impakt faktor se počítá jako podíl sumy publikovaných prací v předešlých dvou letech a počtu všech citací ve stejném období. Chemické listy publikovaly v roce 2002 devadesát tři článků a v roce 2003 šedesát osm článků, celkem tedy 161; počet citací v roce 2002 byl dvacet sedm a v roce 2003 dvacet devět, celkem 56. Vypočtený impakt faktor je tedy podíl $56/161 = 0.348$. Impakt faktor časopisu se velmi zvolna zvyšuje, viz obrázek, ale bez výrazné změny není pravděpodobně možné dosáhnout nárůstu tohoto ukazatele kvality časopisu. Pak tedy skutečně nezbyvá než otevřít časopis pro publikování celému světu. Pokud bude

tato změna nastolena, budou muset být publikovány především experimentální práce a to tedy v angličtině. Tím se podaří získat práce (méně kvalitní, ale i velmi dobré), které budou citovány. Je zcela zřejmé, že i v České republice je řada špičkových pracovišť a odborníků, kteří mohou svou práci časopisu pomoci. Na obr. 1 je ukázán počet citací u prací, které byly nejvícekrát citovány. Zcela excelentní byla práce kolegy Novotného¹⁵, která byla citována 19×. Díky takovým pracím bude časopis moci dosáhnout stanoveného cíle. Dalším významným mezníkem je také čas od zaslání článku k publikaci a dobou jeho skutečného publikování. Rychlost publikování práce skutečně přiláká nebo odradí autory od dalších publikací.

I přes to, co bylo napsáno výše, bych se velmi přimlouval, aby zůstala zachována část časopisu, kde by byly publikovány přehledné články v češtině s výrazně rozšířeným strukturovaným anglickým abstraktem a obrázky s anglickými popisky, zejména pro naše studenty a méně znalou laickou veřejnost.

Obr. 1. a – Nejcitovanější práce v Chemických listech v roce 2000¹⁵, 2001¹⁸, 2002¹⁹, 2003²⁰ a 2004²¹; b – trend impakt faktoru časopisu Chemické listy v letech 2000–2004²²

Pomůže reklama?

Předpokládám, že největším nepřítelem možných změn v Chemických listech nebudou lidé, ale finanční prostředky. Konzumní společnost přináší reklamu na ulicích, rozhlase, televizi na rozličné výrobky či služby. Je zajímavé, že podobný trend je pozorovatelný i u vědecko-populárních časopisů jako je 21. století, VTM-Science a dokonce i Vesmír. Proč neudělat podobnou reklamu i časopisu Chemické listy? Bylo by asi velmi vhodné upozornit na skutečnost, že v tomto časopise publikoval své práce profesor Heyrovský, Brdička^{16,17} a jejich spolupracovníci (třeba na obálce časopisu, nebo krátkým šotem v Meteoru nebo Popularisu). Určitě by byla oslovena širší veřejnost a zcela jistě by to přispělo k vyššímu zájmu o časopis.

LITERATURA

1. Podešva J.: Chem. Listy, 99, 401 (2005).
2. Exner O.: Chem. Listy, 87, 719 (1993).
3. Leta J., Pereira J. C. R., Chaimovich H.: Scientometrics, 63, 599 (2005).
4. Gebler J.: Listy Cukrov., 118, 233 (2002).
5. Lopez-Abente G., Munoz-Tinoco C.: BMC Public Health, 5, Art. No. 24 (2005).
6. Moed H. F., van Leeuwen T. N.: Nature, 381, 186 (1996).
7. Adam D.: Nature, 415, 726 (2002).
8. Švec F.: Chem. Listy, 88, 672 (1994).
9. Rousseau R.: Scientometrics, 63, 431 (2005).
10. Sombatsompop N., Markpin T.: J. Am. Soc. Inf. Sci. Tec., 56, 676 (2005).
11. van Leeuwen T. N., Moed H. F.: Scientometrics, 63, 357 (2005).
12. Chuchvalec P.: Chem. Listy, 98, 319 (2004).
13. Podešva J.: Chem. Listy, 97, 245 (2003).
14. Vymětal J.: Chem. Listy, 93, 382 (1999).
15. Novotný L., Yosypchuk B.: Chem. Listy, 94, 1118 (2000).
16. Heyrovský J.: Chem. Listy, 40, 222 (1946).
17. Brdička R.: Chem. Listy, 39, 35 (1945).
18. Valentová K., Frček J., Ulrichová J.: Chem. Listy, 95, 594 (2001).
19. Navrátil T., Kopanica M.: Chem. Listy, 96, 111 (2002).
20. Klejdus B., Šterbová D., Stratil P., Kubáň V.: Chem. Listy, 97, 530 (2003).
21. Kizek R., Vacek J., Trnková L., Klejdus B., Havel L.: Chem. Listy, 98, 166 (2004).
22. http://www.thomson.com/corp/contact_us/contact_us.jsp (2005).